

Отже, доцільними є наступні заходи щодо активізації державної підтримки сімей з дітьми: 1) подальше збільшення допомоги при народженні дитини зі встановленням контролю за цільовим використанням коштів. З метою стимулювання цільового використання грошей при одночасній економії на адмініструванні функцій контролю, доцільно вивчити соціально-економічні переваги запровадження дитячого сертифікату як одного з видів допомоги при народженні дитини; 2) стимулювання багатодітності заходами кредитної (пільгові умови надання та часткове погашення житлових кредитів за рахунок бюджетних коштів при народженні другої та наступних дітей) та податкової політики (зменшення податку на доходи фізичних осіб залежно від кількості дітей); 3) запровадження відкладених негрошових заходів стимулювання багатодітності (наприклад, скорочення віку виходу на пенсію для одного з батьків в залежності від кількості дітей, надання державних кредитів для отримання вищої освіти дітям, які мають братів чи сестер тощо); 4) забезпечення сприятливих умов для поєднання професійної зайнятості та материнства і батьківства; 5) удосконалення системи медичного обслуговування жінок фертильного віку, вагітних і жінок з дітьми.

Література

1. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12
2. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12
3. Доценко І. О. Законодавчі умови надання державної допомоги сім'ям з дітьми / І. О. Доценко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 3 (3). – С. 61 – 63.
4. Кривачук Л. Система державної соціальної підтримки сімей з дітьми в Україні / Л. Кривачук // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – Вип. 4 (11). – С. 136 – 145.

УДК 347.91/.95

Галайко Ю.В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Зеленова М.О., асистент

ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Правовий примус – складне за своєю структурою явище, яке охоплює заходи юридичної відповідальності та заходи захисту (відновлення) правопорядку. Юридична відповідальність полягає у застосуванні заходів

правового примусу до правопорушників з метою покарання особи, яка вчинила правопорушення. Заходи захисту (відновлення) правопорядку – це різновид правового примусу, який застосовується для поновлення нормального стану правовідносин через спонукання суб'єктів права до виконання тих чи інших обов'язків.

Виходячи з цього, юридична відповідальність відрізняється від заходів захисту такими ознаками: а) за спрямованістю (відповідальність спрямована передусім до порушника); б) за підставами застосування – юридична відповідальність настає лише за наявності правопорушення; в) за функціями (функція юридичної відповідальності); г) за способами впливу на поведінку суб'єктів права (юридична відповідальність завжди передбачає морально-психологічний вплив на особу та пов'язана з осудом правопорушника, спричиненням певних позбавлень. Заходи правового захисту забезпечують поновлення права і мають більш загальний характер, наприклад, визнання права його примусовим виконанням.

Цивільним процесуальним правом регулюється здійснення правосуддя в цивільних справах, тобто визначається порядок судового захисту матеріального права, забезпечується обов'язковість норм матеріального права, їх примусове здійснення у випадках невиконання та визнання при оспорюванні. Саме тому в теорії цивільного процесуального права зазначається, що чим повніше деталізується діяльність суду, чим повніше регламентуються права і обов'язки учасників процесу, чим більше гарантій здійснення правосуддя тим краще можуть бути виконані завдання суду щодо охорони суб'єктивних прав [4, с. 97].

Одним із видів гарантування здійснення процесуальної діяльності є застосування заходів процесуального примусу. Відповідно до ч. 1 ст. 90 ЦПК України заходами процесуального примусу є встановлені процесуальні дії, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені в суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню цивільного судочинства.

Сьогодні чітко прослідковується два основних підходи в дослідженні цього правового явища. Сутність одного підходу полягає в тому, що заходи процесуального примусу розглядаються як міра цивільної процесуальної відповідальності. Саме тому С.В. Васильєв зазначає, що цивільна процесуальна відповідальність це застосування судом мір процесуального примусу або інших санкцій до учасників цивільного судочинства та інших осіб за умов та в порядку, передбаченому ЦПК [2, с. 139].

Інші дослідники вважають, що чинний ЦПК закріплює в своїх нормах лише заходи процесуального примусу, які не встановлюють додаткових обов'язків осіб. Заходи ж відповідальності, що передбачають покладання на правопорушника нового обов'язку (наприклад, відшкодувати збитки, сплатити штраф, відбутися адміністративний арешт), повністю винесені за

межі норм цивільного процесуального законодавства [1, с. 171].

Отже, на нашу думку, основний зміст дискусії слід розглядати в площині – по-перше, чи існує цивільна процесуальна відповідальність; по-друге, чи є заходи процесуального примусу складовою цією самої цивільної процесуальної відповідальності.

Слід зазначити, що наявність інституту цивільної процесуальної відповідальності неоднозначно розцінювалось науковцями і до прийняття нового ЦПК 2004 р. одні автори вважали, що процесуальної відповідальності в її чистому вигляді існувати не може, а є звичайна матеріальна або адміністративна відповідальність, яка виникає у зв'язку з порушенням процесуального законодавства [5, с. 187]. Інші вважали, що інститут цивільної процесуальної відповідальності має повне право на своє існування, оскільки структура цивільних процесуальних відносин буде неповною, якщо виключати такий її компонент як юридична відповідальність [6, с. 99]. Зокрема, вони писали, що юридична відповідальність може бути результатом порушення будь-якої норми, незалежно від того, до якої галузі права остання належить [3, с. 381].

Отже, всі учасники цивільного судочинства мають добросовісно виконувати процесуальні обов'язки і своїми діями або бездіяльністю не порушувати процесуальних прав інших осіб. В разі порушення встановлених в суді правил або проти-правне перешкоджання здійснення судочинства тягне застосування заходів процесуального примусу, якими є: попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід свідка (ч. 1 ст. 91 ЦПК).

Література

1. Заходи процесуального примусу / І. О. Безлюдько, С. С. Бичкова, В. І. Бобрик [та ін.]; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: Атіка, 2006. – 384 с.
2. Васильєв С. В. Цивільний процес: навчальний посібник / С. В. Васильєв. – Х.: Одіссей, 2006. – 512 с.
3. Иоффе О. С. Вопросы теории права / О. С. Иоффе, М. Д. Шаргородский. – М., 1961. – 390 с.
4. Курс гражданского права: в 2-х т. / отв. ред. А. А. Мельников. – Т. 1. – М.: Наука, 1981. – 480 с.
5. Лукьянова Л. Р. Теория процессуального права / Л. Р. Лукьянова. – М.: НОРМА, 2003. – 240 с.
6. Теория юридического процесса / под заг. ред. В. М. Горшенёва. – Х.: «Вища школа» при ХГУ, 1985. – 192 с.